

Evoluție și tendințe în dezvoltarea Uniunii Europene

Irina Cucu

Master în Geopolitică și Geostrategie, REI-ASE, București

The full integration of Romania in the European Union is the most important strategic objective of Romania in the following years. A thorough understanding of the evolution, aims, and particularities of the European Union is important for the correct assessment of both the advantages and costs of the Romanian integration.

Key words: *regionalism, integration, economic theory*

Scurt istoric al Uniunii Europene

La Congresul pacifist de la Paris din 1849, Victor Hugo spunea că: „(...) *Va veni ziua aceea când vom trăi ca cele două grupări imense Statele Unite ale Americii și Statele Unite ale Europei să-și dea mâna peste oceanul care îi desparte (...)*”¹.

Uniunea Europeană este rezultatul unui proces de cooperare și integrare care a început în 1951 între șase state europene: Belgia, Germania, Franța, Italia, Luxemburg și Olanda. După cinci valuri de aderări (1973: Danemarca, Irlanda și Marea Britanie; 1981: Grecia; 1986: Spania și Portugalia; 1995: Austria, Finlanda și Suedia; 2004: Cipru, Malta, Cehia, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia și Ungaria), UE are acum 25 State Membre și se pregătește pentru cea de a șasea extindere. Acest proces are ca scop extinderea pașnică a zonei de stabilitate și prosperitate către noi membri. Statele candidate în acest moment sunt Bulgaria, România și Turcia.

În ultimii ani, s-au făcut progrese mari către o Uniune Economică extinsă sau o Europă a libertății. Introducerea

monedei unice a dus la consolidarea stabilității financiare. De asemenea, ratificarea Tratatului Constituțional de marea majoritate a statelor, va duce la modernizarea regulilor unei Uniuni lărgite, bazată pe legitimitatea duală a statelor membre și a cetățenilor săi. S-au înregistrat progrese spre o arie comună de justiție și securitate europeană și au fost fundamentate primele etape ale unei Politici Europene de Apărare.

Politica Europeană de Securitate și Apărare

Încă de la înființarea ei, Comunitatea Europeană a urmărit interconectarea sistemelor economice ale statelor membre. De-a lungul anilor, Uniunea Europeană a construit baza unei securități prin cooperare, tratatele semnate între membrii Uniunii consfințind gradual translația unor atribute ale suveranității naționale către autoritățile centrale de la Bruxelles.

În opinia specialiștilor în studii de securitate (Barry Buzan, Ole Weaver, Jaap de Wilde), conceptul modern de securitate include cinci factori cumulativi. Secu-

ritatea unei entități statale este asigurată dacă se ține cont de fiecare dintre următoarele cinci componente: componenta politică a securității, componenta militară, componenta economică, componenta socială și cea ecologică. Problematika securității nu se confundă cu funcționarea normală a statului pe aceste dimensiuni, ci se referă numai la amenințările care, prin dimensiunile menționate, pun în pericol însăși existența statului. Securitatea politică se referă la stabilitatea organizațională a statelor, a sistemelor de guvernământ și a ideologiilor care le legitimează. Componenta militară a securității privește interconexiunea următoarelor două niveluri: un nivel al armelor ofensive și altul al capacităților defensive ale statelor, împreună cu percepția statelor asupra intențiilor celorlalți participanți la viața internațională. Securitatea economică privește accesul la resurse, finanțare și piețe necesare pentru a susține nivele acceptabile ale dezvoltării și puterii statului. Când vorbim despre securitate socială, ne referim la menținerea, în cadrul unor condiții acceptabile pentru a permite procesul de evoluție, a identității naționale colective, a modelelor tradiționale ale limbii, culturii, religiei și obiceiurilor unui popor. După cum evoluează evenimentele, unele dintre cele mai mari probleme pentru securitatea europeană le va pune componenta socială, datorită situațiilor existente în Bosnia-Herțegovina, Transnistria, Macedonia, Kosovo, Belarus, Muntenegru. Securitatea mediului înconjurător privește preservarea la nivel local ecosistemelor, ca suport esențial al sistemului de care depind toate celelalte activități umaneⁱⁱ.

În 1991, în Tratatul de la Maastricht, se prevăd măsuri pentru transformarea Uniunii Europene Occidentale în „*brațul armat al Uniunii Europene*”ⁱⁱⁱ. Titlul V al

Tratatului de la Maastricht, intitulat „*Dispoziții privind Politica Externă și de Securitate Comună*”, se ocupă de reglementarea PESC, pe parcursul articolelor J - J11. Mecanismele principale se bazează pe informarea reciprocă a statelor membre cu privire la problemele de politică externă și de securitate, pe adoptarea unor acțiuni comune și, foarte important, pe faptul că, în virtutea suveranității partajate între statele membre și instituțiile europene, Consiliul European definește principiile și orientările generale ale Politicii Externe și de Securitate Comună (PESC). Mai mult, Tratatul de la Amsterdam din 1998 întărește prerogativele Consiliului European asupra unor forțe armate comune ale statelor membre, stipulând la articolul J3 al Tratatului că respectivul Consiliu „*definește principiile și orientările generale ale Politicii Externe și de Securitate Comune, inclusiv pentru problemele care au implicații în domeniul apărării*”^{iv}.

În ceea ce privește forțele armate comune, ulterioare semnării Tratatului de la Maastricht, semnalul a fost dat de Franța și Germania care creau, în mai 1992, EUROCORPS, marcând prima etapă a unei apărări europene autonome. Inițiativa continuă cooperarea bilaterală franco-germană, care a demarat în 1963 în contextul juridic fixat de Tratatul de la Élysée. Scopurile creării acestui corp de armată comun franco-german au fost să contribuie la apărarea Europei, în conformitate cu Art. 5 al Tratatului fondator al UEO, să mențină pacea și să asigure asistența umanitară în afara zonei de acțiune a NATO. Din punct de vedere politic, momentul ales la începutul anilor 90 a reprezentat soluția de compromis față de răcirea relațiilor franco-germane în momentul unificării: Franța dorea să mențină trupe pe teritoriul Germaniei unificate, fiind obligată în același timp să trateze

fostul adversar ca pe un partener egal. Chiar dacă, la început, această inițiativă a fost tratată cu nepăsare sau neliniște din partea Marii Britanii și, respectiv, a Olandei, după puțin timp aceste două țări s-au oferit și ele să colaboreze pentru consolidarea corpului de armată comun, în urma obținerii unor asigurări cu privire la preeminența NATO în domeniul apărării colective a aliaților. Două noi unități multinaționale, EUROFOR și EUROMARFOR, au completat inițiativa franco-germană. Cele două unități au fost create de către Franța, Spania și Italia pe 15 mai 1995, în urma sesiunii ministeriale a UEO de la Lisabona. Prima este o unitate terestră ușoară, mobilă, concepută pentru intervenții în cadrul crizelor de joasă intensitate sau pentru acțiuni umanitare și dotată cu 10.000 de oameni. Cea de-a doua este o forță maritimă, dotată cu capacități aeronavale. Capacitățile navale reunesc statele membre ale UE, permițându-le să controleze împreună întregul sector mediteranean, ceea ce nu s-ar fi putut realiza în mod individual.

Marea Britanie a fost atrasă de formarea Grupului Aerian European (GAE). GAE este o inițiativă lansată la Summitul de la Chartres din 1994, care avea ca obiective să realizeze o complementaritate tehnică între cele două forțe aeriene naționale și să asocieze Marea Britanie, din punct de vedere politic, procesului multinațional. GAE a fost extins în 1999, pentru a include Germania, Olanda, Belgia și Spania.

Uniunea Europeană dispune de capacitatea de a efectua operațiuni de gestionare a crizelor, umanitare sau de menținere a păcii, dar recunoaște caracterul său încă limitat din cauza unor curenți persistente. Aceasta capacitate operațională se traduce în special prin posibilitatea Celor 25 de a mobiliza o Forță de reacție rapidă

de 60.000 de oameni în 60 de zile, un obiectiv pe care UE și l-a fixat în urma cu mai mulți ani. Dar rapiditatea mobilizării este limitată de lacune militare persistente, în special în ipoteza în care UE ar conduce mai multe acțiuni militare intensive în același timp. Pentru a înlătura aceste neajunsuri, Cei 25 au aprobat crearea unor „grupuri de proiecte” în domeniile militare specifice, precum aprovizionarea în zbor a avioanelor de recunoaștere fără pilot, ce vor fi însărcinate cu elaborarea de soluții concrete, sub conducerea Spaniei și Franței. Alte grupuri de proiecte vizează în special „operațiunile de luptă și salvare”, „infrastructurile comandamentului” și „forțele speciale” sau apărarea antirachetă.

Conform acordului la care s-a ajuns în decembrie 2002, UE poate folosi structurile de planificare și comandă ale NATO, precum și alte capacități ale alianței. De aceasta, a beneficiat prima Misiunea UE de menținere a păcii, denumită „Concordia” și desfășurată în Macedonia. Aceasta putea să ceară ajutor forțelor NATO aflate în vecinătate (în Bosnia și Kosovo). Forța UE din Macedonia a fost formată din aproximativ 300 de militari și avea baza în capitala Skopje.

În ceea ce privește politica de apărare progresele sunt mai scăzute, dar ele sunt, totuși, vizibile, mai ales în domeniul operațiunilor de menținere a păcii, în acest moment Uniunea chiar desfășurând o astfel de operațiune de mari proporții în Bosnia și Herțegovina.

În sensul întăririi politicii de securitate, miniștrii apărării din cadrul UE au hotărât, pe 22 noiembrie 2004, crearea până în 2007 a 13 grupuri de luptă UE ce vor fi folosite în cadrul operațiunilor de menținere a păcii. Fiecare grup ar urma să fie condus de către o anumită națiune, care va avea și comanda operațională. Inițial s-a prognozat că toate cele 25 de state

membre ale UE să facă parte din grupurile de lucru, numai că semnale recente arată că cel puțin un stat (Irlanda până în prezent) nu va face acest lucru. Ministrul apărării din Irlanda, Willie O'Dea, a declarat că participarea țării sale la grupurile de luptă UE în viitorul previzibil nu este posibilă din cauza dificultăților majore de ordin legal și constituțional. Irlanda este o țară neutră și are nevoie de un mandat ONU pentru a-și putea trimite trupele în misiune pe un teatru de operații extern. Cum este prevăzut ca grupurile de luptă UE să poate fi trimise pe teren într-un interval de 10-15 zile, este destul de problematică obținerea într-un timp atât de scurt a aprobării Națiunilor Unite.

Forța EUROFOR^v, denumită și Althea, va avea 7.000 de persoane în componere. Mai mult de 30 de țări contribuie cu personal la această misiune (țările UE și Albania, Argentina, Bulgaria, Canada, Chile, Maroc, Noua Zeelandă, Norvegia, România, Elveția și Turcia). Tranziția se anunță una fără probleme din moment ce aproximativ 80% dintre cei implicați nu trebuie decât să își schimbe însemnele NATO cu cele UE.

Totuși, NATO își va păstra în continuare o mică baza în Sarajevo, misiunea acesteia fiind de a sprijini reforma armatei bosniace și căutarea criminalilor de război aflați încă în libertate.

Viitorul Uniunii Europene

Conform unor analiști de la Stratfor (organizație americană non-guvernamentală de analiză și prognoză a informațiilor strategice) previziunile asupra UE pentru următorii ani sunt sumbre. În următorii ani Uniunea se poate confrunta cu mari probleme. Două dintre acestea ar fi reprezentate de aderarea statelor membre la unele comisii ori rati-

ficarea unei strategii de politică externă sau de apărare care nu îi reprezintă în totalitate interesele și acceptarea supervizării legilor naționale de către legiuitorii ai UE.

O altă problemă importantă, ce se poate agrava în timp, este aceea a demografiei. În ultimii ani, sporul natural a scăzut, în unele țări fiind chiar negativ. Acesta a mai fost compensat de imigranți, dar aceștia, în cea mai mare parte, lucrează pe salarii mici sau la negru, fără să plătească taxe către stat, ceea ce afectează bugetul țărilor respective, care au costuri foarte mari cu asigurările sociale.

În același timp, problemele etnice au reprezentat dintotdeauna o problemă în Europa, ultimele conflicte din zonă pornind tot de la astfel de probleme. După atacurile din 11 martie 2004 de la Madrid, relațiile dintre Europa și lumea musulmană au devenit și mai tensionate. Acesta este, de altfel, și unul din motivele pentru care europenii nu sunt de acord cu integrarea Turciei în UE. Nu trebuie să uităm că, în deceniul trecut, după destrămarea Iugoslaviei, disputele interetnice au dus la crearea unui stat musulman în inima Europei. În același timp, europenii au nevoie de forța de muncă musulmană, dar nu vor să acorde imigranților de această etnie drepturi cetățenești depline, fiind preferat conceptul de „*integrare culturală*” celui de „*multiculturalism*”.

O altă problemă care ar putea apărea în timp, conform analiștilor de la Stratfor, este revenirea în forță a Rusiei. În acest caz, europenii ar trebui să hotărască ce acceptă: costurile mari pentru înarmare, prezența trupelor americane pe teritoriul statelor lor sau o dominație a Federației Ruse.

În același timp, este posibil, ca pe viitor, UE să se confrunte cu o serie de probleme:

- îmbătrânirea populației și creșterea fluxului de imigranți;
- încetinirea ritmului creșterii economice poate avea consecințe asupra nivelului de trai al populației;
- așteptările nerealiste, ale populației din țările candidate sau nou admise, cu privire la beneficiile obținute în urma integrării, pot cauza dificultăți în punerea de acord sau impunerea unor reguli comune statelor membre;
- „*butoiul de pulbere al Europei*”, Balcanii, va fi în continuare în atenția organizațiilor de securitate;
- neintegrarea Republicii Moldova și a Ucrainei în Uniune ar putea duce la o reorientare a acestora spre Federația Rusă;
- conform unor analiști occidentali și ruși, includerea statelor baltice în structurile europene și euro-atlantice ar putea duce la o enclavizare a Kaliningrad-ului, remilitarizând zona, ceea ce ar crea tensiuni între Rusia și Uniune.

Frontierele noii Europe

Problema este că, în prezent, UE nu are capacitatea nici de voință și nici de efort spre a-și impune modelul în afara frontierelor sale, deși securitatea sa, într-o lume aflată în plin proces de globalizare, cere mai mult ca oricând o astfel de extindere. Capacitatea de voință ar implica renunțarea la confortul actual și la sentimentul de superioritate care caracterizează Europa Occidentală spre a face din integrarea europeană un proces preponderent politic, menit să conducă spre o entitate continentală dotată cu o structură de instituții politice unitară. Capacitatea de efort se referă la mobilizarea resurselor economico-financiare apte a consolida unitatea politică prin echilibrarea dezvoltării sub-regionale în interi-

orul ei și prin lichidarea disparităților economico-sociale dintre națiunile europene care ar intra în componența Europei unite.

În definirea identității noii Europe unite s-ar putea pleca poate chiar de la ideile generoase ale „*părinților fondatori*”^{vi} ai UE de acum jumătate de secol. Este, de fapt, impresionant să constăți cum ele sunt reactualizate și dezbătute de toate think-tank-urile europene.

„Imperialismul european” rezolvase în mod satisfăcător până în secolul al XIX-lea problema dezvoltării prin integrare (pe teritorii întinse ale Europei – comparabile cu cele ale UE de astăzi – existau piețe interne unice, monedă unică, politică externă și de apărare comună, liberă circulație a persoanelor, sisteme judiciare și de administrație unitare), dar s-a prăbușit sub lovitura conflictelor cultural-identitare pe care nu a știut să le rezolve. Statele-națiune născute pe ruinele vechilor imperii au asigurat o anume democratizare a vieții interne și internaționale, dar nu au reușit să rezolve garantarea păcii și excluderea războiului ca mijloc de soluționare a disputelor internaționale. Astăzi, în contextual unei dezvoltări tehnologice care conduce implacabil spre globalizare, statele-națiune se dovedesc prea mari spre a rezolva problemele mici ale comunităților pe care le guvernează și prea mici spre a rezolva problemele mari ale lumii. Măreția viziunii părinților fondatori ai UE a constatat în înțelegerea faptului că pacea, ca obiectiv politic, poate fi asigurată prin soluția economică a punerii și gestionării în comun a resurselor economice cu caracter strategic. Această modalitate de a-i aduce împreună pe foștii inamici a generat apoi un set de valori comune care au creat fundația pentru un edificiu politico-economic al Europei occidentale.

În prezent, după prăbușirea bipolarismului, se ridică o primă întrebare în legătură cu trasarea granițelor viitoarei Europe unite, respectiv cu definirea identității geografice a acestei Europe. Cu alte cuvinte, care dintre foștii adversari pot intra în alcătuirea politică a noii Uniuni continentale? Răspunsul la această întrebare se lovește de obstacole cantitative și calitative. Astfel, o Europă de la Atlantic la Urali, adică o Europă care să includă un stat precum Rusia, având o certă aderență la cultura europeană, ar avea avantajul suprapunerii identității geografice cu cea spirituală, dar ar crea problema aproape insurmontabilă a integrării unui teritoriu, cel rusesc, cu mult mai amplu decât cel al actualei Uniuni Europene, al țărilor candidate și al țărilor din vecinătatea imediată a acestora. Mai mult decât atât, nu se poate face abstracție de faptul că Federația Rusă se întinde până la Oceanul Pacific și, în consecință, acoperă un întreg spațiu de tranzit, spațiul euro-asiatic. Europa unită nu poate cuprinde o asemenea diversitate culturală fără să-și pună în pericol coerența internă. Aceasta nu înseamnă însă că proiectul Europei Unite se poate realiza fără implicarea în consultările prelabile nu numai a statelor membre ale UE și ale celor candidate, ci și a celor din vecinătatea sa. Aceste din urmă state, având un interes legitim în desfășurarea „procesului european”, vor trebui integrate într-o formulă de parteneriat special cu entitatea europeană în care se va materializa respectivul proces.

Proiectul politic al Uniunii Europene, în coordonatele pe care le argumentăm și le propunem, cuprinde întreaga comunitate a statelor europene, incluzând, potențial, țări precum Republica Moldova, Belarus (elitele pro-europene ale celor două state sunt astăzi practic părăsite în eforturile lor de a da

Moldovei și Belarusului o identitate europeană) și Ucraina. Actorii politici din aceste state și-au exprimat, de mai multe ori, dorința ca țările lor să aparțină, într-o zi, spațiul european. Având în vedere atitudinile politice și o istorie de europenitate pe care cu greu o poate contesta cineva, este foarte probabil ca reprezentanții legitimi ai acestor țări să își exprime dorința lor de a-și asuma statutul politic al Constituției Europei Federale. Este însă la fel de probabil ca intrarea acestei margini continentale în sub-structurile Europei Federale să fie foarte lentă, de ordinul deceniilor.

Un caz semnificativ din mai multe puncte de vedere este Turcia. Europa Federală trebuie să-și asigure unitatea valorilor politice simultan cu îmbrățișarea diversității etno-culturale, valoare centrală a Marii Europe. Din punct de vedere al așezării sale geografice, al legăturilor sale europene, al aportului economic și al aportului său strategic – militar și în sensul politicii sale externe – Turcia aparține de drept Europei Federale. Dar tot Turcia demonstrează că asumarea Constituției europene de către un stat presupune o pregătire anterioară minimă a instituțiilor interne, pe baza unor înțelegeri ferme cu Uniunea, prevăzute în Tratatul de aderare. O democrație militară nu poate să intre într-o structură eminemente civilă. Numai o rezolvare convingătoare a situației politice interne „în așteptare” integrării – aici intrând, desigur, condiții privind prevalența instituțiilor civile, drepturile omului, inclusiv drepturile minorităților – ar putea permite unei țări precum Turcia să devină parte a Federației.

Importanța extinderii spre est a UE

După ultimele întâlniri care au avut loc în iarna 2004-2005, se preconizează începerea negocierilor de aderare cu R. Moldova și Ucraina până în 2007. O uniune atât de mare, va fi și la fel de puternică? Este UE imperiul secolului XXI? Va reuși să gestioneze toate problemele interne care vor apare în timp?

Există o concurență între NATO și UE? În prezent, NATO include mai multe țări din estul Europei ca membre cu drepturi depline sau în parteneriat, dar care nu fac parte din UE, care au sprijinit într-o oarecare măsură politicile alianței. După începerea războiului din Irak, multe din vechile țări membre NATO, care sunt și membre ale UE, nu au fost de acord cu intervenția trupelor americane în zonă.

Una din puținele zone din lume ale cărei resurse nu au fost încă exploatare se află în Asia. De aici, Europa își asigură cea mai mare parte a materiilor prime și energia necesară. Cum vechile resurse europene sunt aproape epuizabile, alte surse de energie nu au fost descoperite sau date publicității încă, această zonă încă neexploată prezintă un interes sporit pentru marile consumatoare de energie din Europa.

O mare parte din statele europene sunt sau vor să fie în două alianțe, una preponderent militară (NATO) și una preponderent economică (UE). UE nu va reuși să-și creeze un organism militar care să asigure pe deplin securitatea și apărarea independent, pentru că niciodată statele europene nu vor reuși să aloce bugetului apărării sume atât de mari precum SUA (liderul de necontestat al NATO). În același timp, nici una dintre ele nu vor reuși să mențină și să dezvolte două structuri militare, câte una pentru fiecare alianță. În mare parte, ele încearcă să se bazeze pe NATO pentru a le asigura se-

curitatea și apărarea, și pe UE pentru dezvoltarea economică.

O problemă ar fi cum se vor împăca aceste două alianțe? Se știe, că nu de puține ori, între liderii celor două alianțe au apărut discuții. În cazul necesității intervenției NATO în Europa, poate, cea mai mare problemă ar fi prezența trupelor americane pe teritoriul unor state care ar privi acest lucru ca pe o amenințare la adresa suveranității lor.

Obiectivele strategice ale UE până în 2009

Pentru a fi eficientă, UE trebuie să fie clară în ceea ce privește prioritățile politice. Cea mai stringentă problemă este, la această oră, creșterea economică și dezvoltarea pieții muncii. Performanța economică și creșterea dinamică reprezintă fundamentul modelului european de solidaritate socială. Prioritatea cheie este creșterea economică în acord cu strategia stabilită la Lisabona.

În 26 ianuarie 2005, la Bruxelles, au fost trasate principalele obiective strategice ale UE pentru următorii cinci ani.

Cel mai important obiectiv stabilit pentru următorii ani se pare a fi re-vigorarea Agendei Lisabona, care va pune Europa „pe picioare”, scopul principal fiind acela de a crea o nouă și mai bună piață a muncii, de a stabili noi reforme economice și sociale care să facă Uniunea mai dinamică și mai competitivă, să creeze un mediu economic mai curat, o monedă unică stabilă, astfel se vor crea condiții de creștere economică pe termen lung și mediu. Cea mai acută problemă este lipsa creșterii economice și crearea de noi locuri de muncă menite să asigure standardul de viață și protecția socială cu care sunt obișnuiți europenii. Piața Unică și Euro au deschis calea spre obținerea

unei mai mari eficiențe prin inovații rapide, oportunități pentru extinderea companiilor în orice stat membru. Până acum Europa nu a realizat aceste lucruri la scala performanței, în ultimul timp creșterea economică și productivitatea neaducând-o la același nivel cu partenerii săi majori. Este nevoie de noi reforme care să ducă la o optimizare semnificativă a mediului de afaceri, la creșterea cercetării și inovației în sectoarele cheie, la modernizarea pieței de muncă și a sistemelor de protecție socială.

Un alt obiectiv important este susținerea angajamentului față de solidaritatea și justiția socială pentru a consolida coeziunea Uniunii lărgite, într-un nou ritm al dinamismului economic. Ajutarea regiunilor mai sărace pentru a dispărea inegalitățile economice va duce la crearea de noi oportunități în toată Uniunea, îndeosebi acolo unde, sub presiunea globalizării și a intensei competiții, locurile de muncă sunt amenințate.

Optimizarea calității vieții cetățenilor prin noi măsuri pentru a le întări securitatea, lucru ce poate fi obținut acționând la nivel european pentru a reduce riscurile vieții cotidiene: terorismul, crima organizată transfrontalieră.

Pregătirea lărgirii și aducerea Balcanilor la un nivel mai aproape de aderare, stabilirea unor parteneriate eficiente cu statele vecine UE, extinderea zonei de stabilitate și progres democratic dincolo de Uniune sunt, de asemenea, importante obiective strategice în următorii ani.

Solidaritatea are nevoie de o expresie concretă, atât pentru prezent cât și pentru viitor, prin: coeziunea socială și economică care va ajuta zonele dezavantajate să micșoreze disparitățile; managementul și protecția mediului, a resurselor naturale și prezervarea rezervelor ener-

getice; prezervarea și susținerea valorilor comune.

Importanța aderării României la UE

Extinderea masivă, îndeosebi spre Est, cu 10 state a UE în 2004, a fost un proces de transformare care a însemnat nu numai cooptarea de noi membri, ci și sporirea capacităților și potențialelor pentru combaterea gravelor pericole și amenințări actuale la adresa securității continentale și globale.

O asemenea concluzie s-a remarcat în 2004, la summit-ul din 27-28 mai de la Mamaia, unde șefii de stat din Europa Centrală, analizând efectele politice, economice și geostrategice ale extinderii UE și confirmând continuarea acestui proces, au apreciat că redimensionarea organizației va contribui semnificativ la stabilitatea regiunii Balcanilor, partea cea mai sensibilă a continentului. Ei au întărit și mai mult acea platformă comună de acțiune pentru sprijinirea proceselor de democratizare și stabilizare a Balcanilor de Vest și racordarea europeană a statelor din vecinătatea UE extinse. Participarea statelor nou venite în UE, alături de celelalte state membre, la co-gestionarea crizelor regionale va consolida climatul de securitate și stabilitate, reprezentând o încurajare a progresului și reformelor din toate țările Europei Centrale și de Sud-Est.

Noua stabilitate instaurată de extinderea UE se sprijină pe valoarea adăugată a fiecărui stat admis în 2004, și nu pe problemele pe care acestea le aduc cu ele sau pe care le-ar putea crea ulterior. Oportunitățile și stabilitatea ajută la transformarea radicală a societăților și economiilor, a statelor și regiunii în ansamblu. Împreună, statele vechi și noi

construiesc o nouă ordine politică, bazată pe cooperare, pace, democrație, ce ajută foarte mult la dezvoltarea regiunii, la edificarea împreună a unui viitor comun.

Luând în discuție cazul României, se poate concluziona că, prin integrarea în NATO și UE, aceasta poate avea o contribuție semnificativă la estomparea efectului de falie strategică din spațiul sud-est european (Balcani, Marea Neagră, Caucaz).

De altfel, după 2007, când România și Bulgaria vor fi încheiat actuala extindere, UE va fi cu adevărat cea mai mare piață comună din lume, cu o populație de aproape 500 milioane oameni și o suprafață uriașă, ce-și va alătura disponibilitățile de securitate Alianței Nord-Atlantice, organizație având o capacitate politică și structurală superioară, propice consolidării echilibrelor geostrategice în sfera stabilității și securității.

Concluzii

Europa evoluează spre un mediu de securitate prin cooperare, al cărui element definitoriu este integrarea politică și economică și extinderea comunității statelor care împărtășesc și promovează valorile democratice. Riscurile apariției unei confruntări militare majore pe continent s-au diminuat semnificativ. Totuși, persistă fenomene de instabilitate și criză la nivel subregional și tendințe de fragmentare, marginalizare sau izolare a unor state. O provocare serioasă la adresa sistemului internațional este reprezentată de numărul în creștere al „societăților fragile” și, implicit, de inabilitatea acestora de a controla evoluțiile din interiorul propriilor teritorii. Asistăm astfel la dezvoltarea unor noi mecanisme de asigurare a securității continentale și globale, bazate pe prevenirea conflictelor, creșterea rolu-

lui modalităților diplomatice și a capacităților civile de management al crizelor.

Europa politică, al cărei act de naștere îl constituie reuniunea de la Nisa, tinde spre construirea unei politici externe proprii pe aceleași baze ale promovării democrației și statului de drept care reprezintă esența Noului Concept Strategic al Alianței. Efortul NATO și UE este direcționat spre un scop comun, doar modalitățile de acțiune diferă. Procesele de largire ale NATO și UE, deși diferite, sunt complementare și corespund complementarității la nivel procesual dintre creșterea prosperității și asigurarea stabilității și securității pe continent. Dezvoltarea Politicii Europene de Securitate și Apărare (ESDP) și întărirea capacităților europene de management al crizelor va avea un impact pozitiv asupra NATO și legăturii transatlantice, câtă vreme vor contribui la întărirea în cadrul Alianței a pilonului european de securitate și apărare. România dorește să contribuie în mod direct la dezvoltarea ESDP, atât la nivel politic, cât și militar ținând cont de faptul că în arhitectura viitoarei Europe, conform deciziilor summit-ului de la Nisa, România se va plasa pe locul șapte din perspectiva ponderii demografice și influenței politice exprimate prin numărul de voturi în Consiliul UE.

România, alături de celelalte state candidate, poate contribui la edificarea politicii europene de securitate, chiar înainte de a deveni membre *de jure* a acestei organizații. O Europă unită va reprezenta o singură voce, cea a unui partener euroatlantic cu un potențial economic și militar pe măsura provocărilor proceselor de globalizare. Un asemenea partener poate contribui în mod semnificativ la dezvoltarea Inițiativei Capacităților de Apărare, lansată de NATO la reuniunea de la Washington, și își poate asuma re-

sponsabilități suplimentare. O dezvoltare continuă a integrării europene va fi o condiție prealabilă a menținerii și pe viitor a parteneriatului transatlantic.

Note:

i. <http://www.europeana.ro/Constutia%20Europeana.pdf>

ii. Barry Buzan, Ole Weaver, Jaap de Wilde, *Security. A New Framework for Analysis*, Lynne Reiner Publishers Inc., Londra, 1998, p. 7-8.

iii. Constantin Valentin, *Documente de bază ale Comunității și Uniunii Europene, Titlul V al Tratatului de la Maastricht*, Editura Polirom, Iași, 1999, p. 180-185.

iv. Constantin Valentin, *op. cit.*, p.260.

v. La 2 decembrie 2004 UE a preluat de la NATO conducerea forțelor de menținere a păcii din Bosnia și Herțegovina.

vi. M. Albertini , *Without Monnet's action there would be no Community - Il Federalista* , 1977.

1. Dolghin Nicolae, Popa Vasile, *NATO și UE. Determinări și finalități*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.

2. Constantin Valentin, *Documente de bază ale Comunității și Uniunii Europene, Titlul V al Tratatului de la Maastricht*, Editura Polirom, Iași, 1999.

3. Mureșan Liviu (coordonator), Pop Adrian, Bonciu Florin, *Politica europeană de securitate și apărare - element de influențare a acțiunilor României în domeniul politicii de securitate și apărare*, Institutul European din România, București, 2004.

4. Sarcinschi Alexandra, Dinu Mihai, *Crize și instabilitate în Europa*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.

5. <http://www.mae.ro>

6. <http://www.mie.ro>

7. <http://www.euractiv.ro>

8. <http://www.stratfor.com>

9. <http://www.infoeuropa.ro/ieweb/jsp/page.jsp?cid=5&lid=1>

10. <http://europa.eu.int>

11. <http://ue.eu.int/showPage.ASP?lang=en>.

Bibliografie: